

aspektlərini nəzərə alaraq, tələbələrə dilin təhlilinə dair elmi yanaşmalar və metodlar öyrətməyi məqsəd qoyur. Fənnin tədrisində linqvistik təhlilin əhəmiyyəti əsaslandırılır və onun müxtəlif növlərinin - fonetik, leksik, morfoloji, sintaktik və s. aparılması yollarının öyrədilməsi, Azərbaycan dili üzrə verilən biliklərin şüurlu mənimsənilməsinə kömək edən ən əlverişli təlim metodu kimi elmi-nəzəri məlumatların verilməsi nəzərdə tutulur. Bu fənnin əsas məqsədi, dilin təhlilində istifadə olunan nəzəri və praktik yanaşmaları təqdim etmək və tələbələrə dilin müxtəlif səviyyələrində analitik düşünmə qabiliyyəti qazandırmaqdır. Məlum olduğu kimi, dil qaydalarının mənimsənilməsində linqvistik təhlilin rolu danılmazdır. Bu mənada magistratura pilləsində tədris olunan Linqvistik təhlil və onun aparılması metodikası fənnində magistrantlar linqvistik təhlilin elmi-nəzəri əsasları ilə tanış olacaq, linqvistik təhlilin müxtəlif növlərinin - fonetik, leksik, morfoloji, sintaktik və s. aparılması yollarını öyrənəcəklər. Linqvistik təhlil Azərbaycan dili üzrə verilən biliklərin şüurlu mənimsənilməsinə kömək edən ən əlverişli təlim metodudur.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və ya laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır. İmtahan biletinə, bir qayda olaraq fənn üzrə proqram materialını əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərinləndən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülecək.

X. Təqvim mövzu planı: Cəmi: 45 saat . Mühazirə 30 saat , seminar 15 saat.

N	Keçirilən mühazirə məşğələlərinin məzmunu	saat	Ta rix
I kollokvium mövzuları			
1	Linqvistik təhlil, onun mahiyyəti və əhəmiyyəti Plan: 1. Linqvistik təhlilin mahiyyəti 2. Linqvistik təhlilin əhəmiyyəti Mənbə: [1,2,3,6,7,8,9]	2	
2	Linqvistik təhlilin elmi əsasları Plan: 1. Linqvistik təhlilin elmi əsasları Mənbə: [1,3,4,5,6,7,8]	2	
3	Linqvistik təhlilin prinsipləri və metodoloji əsasları Plan: 1. Linqvistik təhlilin prinsipləri 2. Tarixilik prinsipi 3. Ardıcılıq və dəqiqlik prinsipləri. Mənbə: [1,2,3,4,5,6,7]	2	
4.	Linqvistik təhlilin üsulları Plan: 1. Təhlil-tərkib və müqayisə üsulları 2. Müşahidə və alqoritm üsulları 3. Əqli hücum üsulu. Mənbə: [1,2,3,4,5]	2	
5.	Linqvistik təhlilin növləri. Fonetik təhlil bacarıqlarının aşılmasının elmi-metodoloji əsasları Plan: 1. Linqvistik təhlilin növləri. 2. Fonetik təhlilin elmi əsasları Mənbə: [1,2,3,4,5,6,7]	2	
6.	Orfoqrafik və orfoepik təhlilin nəzəri əsasları Plan: 1. Orfoqrafik təhlil 2. Orfoepik təhlil Mənbə: [1,2,4,5,6,7]	2	
7.	Leksik təhlil bacarıqlarının aşılmasının elmi-metodoloji əsasları Plan: 1. Leksik təhlilin Azərbaycan dili təlimindəki mövqe və əhəmiyyəti 2. Leksikologiyanın predmeti 3. Söz və onun leksik mənası Mənbə: [1,2,5,6,7,8]	2	
II kollokvium mövzuları			
8	Leksik təhlildə sözün leksik-semantik mənasının nəzərə alınması Plan: 1. Sözün həqiqi və məcazi mənası 2. Sözün çoxmənalılığı və təkmənalılığı 3. Omonimlər və çoxmənalı sözlər 4. Omonimə oxşar söz qrupları 5. Sinonimlərin nitqdə rolu Mənbə: [1,2,3,4,5,7,8]	2	
9.	Onomastik vahidlərin linqvistik təhlili Plan: 1. Onomastik vahidlərin linqvistik təhlili Mənbə: [1,2,3,5,6,7]	2	
10.	Qrammatik təhlilin elmi-metodoloji əsasları Plan: 1. Qrammatik təhlilin elmi-metodoloji əsasları 2. Qrammatik təhlil prosesində müşahidə olunan bəzi problemlər 3. Qrammatik təhlildə morfoloji və sintaktik sualların nəzərə alınması Mənbə: [1,2,3,4,5,6,7,9]	2	
11.	Morfoloji təhlilin forma və məzmunca növləri Plan: 1. Morfoloji təhlilin forma və məzmunca növləri 2. Sözün tərkibinə görə təhlili 3. Nitq hissələrinin təhlili Mənbə: [1,2,3,4,5,6,7]	2	

12.	Sintaktik təhlilin elmi-metodoloji əsasları Plan:1. Sintaktik təhlilin elmi-metodoloji əsasları 2.Sintaktik təhlildə sabit və sərbəst birləşmələrin fərqləndirilməsi 3. Sintaktik təhlildə tamamlıq və yer zərfliklərinin fərqləndirilməsi Mənbə:[1,2,3,4,5]	2	
13.	Sadə cümlə təhlilinin forma və məzmunca növləri Plan:1. Sadə cümlə təhlilinin forma və məzmunca növləri 2.Sadə cümlənin şifahi və yazılı təhlili Mənbə:[1,2,3,6,7]	2	
14.	Mürəkkəb cümlənin linqvistik təhlili. Tabesiz mürəkkəb cümlənin linqvistik əsasları Plan:1. Mürəkkəb cümlənin linqvistik təhlili 2. Tabesiz mürəkkəb cümlənin linqvistik əsasları 3. Tabesiz mürəkkəb cümlə ilə həmcins üzvlü sadə geniş cümlənin fərqləndirilməsi Mənbə:[1,2,3,4,5,6,9]	2	
15.	Tabeli mürəkkəb cümlənin linqvistik əsasları Plan:1. Tabeli mürəkkəb cümlənin linqvistik əsasları 2. Tabeli mürəkkəb cümlənin təhlil sxemi Mənbə:[1,2,3,5,6,8]	2	

Nö	Keçirilən seminar məşğələlərinin məzmunu	saat	Ta rix
1	Linqvistik təhlil, onun əhəmiyyəti və elmi əsasları	2	
2	Linqvistik təhlilin prinsipləri, metodoloji əsasları və üsulları	2	
3	Linqvistik təhlilin növləri. Fonetik təhlil bacarıqlarının aşılmasının elmi-metodoloji əsasları. Orfoqrafiya və orfoepiyanın nəzəri əsasları.	2	
4.	Leksik təhlil bacarıqlarının aşılmasının elmi-metodoloji əsasları	2	
5.	Qrammatik təhlilin elmi-metodoloji əsasları. Morfoloji təhlilin forma və məzmunca növləri	2	
6.	Sintaktik təhlilin elmi-metodoloji əsasları. Sadə cümlə təhlilinin forma və məzmunca növləri	2	
7.	Mürəkkəb cümlənin linqvistik təhlili. Tabesiz mürəkkəb cümlənin linqvistik əsasları	2	
8	Tabeli mürəkkəb cümlənin linqvistik əsasları	1	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Tələbələr aşağıdakıları bilməlidirlər:

- Ana dili təliminin nəzəri əsaslarını; - müasir təlim strategiyalarını; - ibtidai siniflərdə tətbiq olunan təlim üsullarını; - fonetik, orfoqrafik, orfoepik, leksik, morfoloji və sintaktik təhlillərin təşkilini və s.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- Təqdimatın hazırlanması
- Müzakirə metodları: *diskussiya, debat, müzakirə, Sokrat üsulu*
- Tapşırıqlar, müstəqil iş
- Layihələr

XIII. Fənn üzrə tələmə nəticələri:

FTN 1. Linqvistik təhlilin mahiyyətini və məqsədini izah edir, təlim prosesində Azərbaycan dilçiliyinin nəzəri və praktik əsaslarını müəyyən edir, sitatlar gətirir;

FTN 2. Linqvistik təhlilin növlərini (fonetik, leksik, qrammatik) izah edir, onları bir- birindən fərqləndirir, sözlərin leksik-semantik xüsusiyyətlərinin mənimsənilməsində leksik, üslubi təhlillərin mühüm əhəmiyyətini müəyyən edir;

FTN 3. Təlim prosesində oxşar dil faktları və hadisələrin özünəməxsus cəhətlərini göstərir, onları təsnif edir, onomastik vahidlərin üslubi rolunu göstərir, sözlərin etimologiyasına aid biliklər nümayiş etdirir;

FTN 4. Təlim prosesində linqvistik təhlilin xarakterik xüsusiyyətlərini təhlil edir, məlum biliyə istinad edərək dil qaydalarını fərqləndirir, əqli nəticə çıxarır;

FTN 5. Təlim prosesinin əldə etdiyi bilikləri inteqrasiya edir, faktların ümumiləşdirilməsini və əlaqələndirilməsini planlaşdırır;

FTN 6. Fənn üzrə təlim nailiyyətlərini qiymətləndirmək üçün uyğun meyarlar seçir və yekun nəticə əldə edir.

FTN 7. Dil vahidlərinin (fonem, morfem, söz, cümlə və s.) təhlilini aparır.

FTN 8. Müasir linqvistik yanaşmaları təhlil edir və müqayisə edir.

FTN 9. Mətnlərin linqvistik təhlilini aparır.

FTN 10. Linqvistik təhlilin tədrisdə tətbiqini əsaslandırır.

FTN 11. Linqvistik materiallarla işləmə və elmi təhlil aparma bacarığı nümayiş etdirir.

XIV. Tələbələrin fənn üzrə fikrinin öyrənilməsi:

XV. Fənn üzrə kollokvium sualları:

I KOLLOKVİUM SUALLARI :

1. Linqvistik təhlilin mahiyyət və əhəmiyyəti
2. Linqvistik təhlilin elmi əsasları.
3. Linqvistik təhlilin prinsipləri.
4. Tarixilik prinsipi.
5. Ardıcılıq və dəqiqlik prinsipləri.
6. Linqvistik təhlilin üsulları
7. Təhlil-tərkib və müqayisə üsulları
8. Müşahidə və alqoritm üsulları
9. Əqli hücum üsulu
10. Linqvistik təhlilin növləri.

II KOLLOKVİUM SUALLARI :

1. Sözün həqiqi və məcazi mənası
2. Sözün çoxmənalılığı və təkmənalılığı
3. Omonimlər və çoxmənalı sözlər
4. Sinonimlərin nitqdə rolu
5. Onomastik vahidlərin linqvistik təhlili
6. Qrammatik təhlilin elmi-metodoloji əsasları
7. Morfoloji təhlilin forma və məzmunca növləri
8. Nitq hissələrinin təhlili
9. Sintaktik təhlilin elmi-metodoloji əsasları
10. Sintaktik təhlildə sabit və sərbəst birləşmələrin fərqləndirilməsi

XVI. Fənn üzrə imtahan sualları:

1. Linqvistik təhlil, onun mahiyyət və əhəmiyyəti
2. Linqvistik təhlilin elmi əsasları.
3. Linqvistik təhlilin prinsipləri.
4. Tarixilik prinsipi.
5. Ardıcılıq və Dəqiqlik prinsipləri.
6. Linqvistik təhlilin üsulları
7. Təhlil-tərkib və müqayisə üsulları
8. Müşahidə və alqoritm üsulları

9. Əqli hücum üsulu
10. Linqvistik təhlilin növləri.
11. Fonetik təhlilin elmi əsasları
12. Orfoqrafik təhlil
13. Orfoepik təhlil
14. Leksik təhlilin Azərbaycan dili təlimindəki mövqe və əhəmiyyəti
15. Leksikologiyanın predmeti
16. Söz və onun leksik mənası
17. Leksik təhlildə sözün leksik-semantik mənasının nəzərə alınması
18. Sözün həqiqi və məcazi mənası
19. Sözün çoxmənalılığı və təkmənalılığı
20. Omonimlər və çoxmənalı sözlər
21. Omonimə oxşar söz qrupları
22. Sinonimlərin nitqdə rolu
23. Onomastik vahidlərin linqvistik təhlili
24. Qrammatik təhlilin elmi-metodoloji əsasları
25. Qrammatik təhlil prosesində müşahidə olunan bəzi problemlər
26. Qrammatik təhlildə morfoloji və sintaktik sualların nəzərə alınması
27. Morfoloji təhlilin forma və məzmunca növləri
28. Sözün tərkibinə görə təhlili
29. Nitq hissələrinin təhlili
30. Sintaktik təhlilin elmi-metodoloji əsasları
31. Sintaktik təhlildə sabit və sərbəst birləşmələrin fərqləndirilməsi
32. Sintaktik təhlildə tamamlıq və yer zərflərinin fərqləndirilməsi
33. Sadə cümlə təhlilinin forma və məzmunca növləri
34. Sadə cümlənin şifahi və yazılı təhlili
35. Mürəkkəb cümlənin linqvistik təhlili
36. Tabesiz mürəkkəb cümlənin linqvistik əsasları
37. Tabesiz mürəkkəb cümlə ilə həmcins üzvlü sadə geniş cümlənin fərqləndirilməsi
38. Tabeli mürəkkəb cümlənin linqvistik əsasları
39. Tabeli mürəkkəb cümlənin təhlil sxemi

"S/f. Linqvistik təhlilin elmi-metodik əsasları" fənninin sillabusu 060115 - "İbtidai sinifdə tədrisin metodikası və metodologiyası" ixtisasının təhsil proqramı, tədris planı və "S/f. Linqvistik təhlilin elmi-metodik əsasları" fənninin işçi proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus İbtidai təhsil və məktəbəqədər təlim kafedrasının 12 fevral 2026-cı il tarixli iclasında (protokol № 10) təsdiq olunmuşdur.

Kafedra müdiri: dos. A.B.Əliyev

Fənn müəllimi: dos. A.B.Əliyev